

Discursu institucional del Presidente de l'Academia

Sr. Presidente del Principáu; Sr. Presidente de la Xunta Xeneral; Sr. Rector, autoridaes; representantes políticos, sindicales y sociales; amigos y amigos de l'Academia; amigos y amigos d'Asturies:

El momentu presente

Esti tampoco ye un “*Día de les Lletres Asturianas*” normal. Y nun lo ye porque volvemos a festexar la xornada grande de la llingua y la cultura d'Asturies metanes una situación de pandemia que nos afecta a nós y afecta a tol mundu d'un mou dramáticu y con una trascendencia hestórica.

Dende l'Academia queremos treslladar a toles families que sufrieron y tán sufriendo los dañibles efeutos del COVID la nuesa más fonda solidaridá. Somos sabedores del dolor, individual y social, qu'esta pandemia xenera y sabémoslo porque tenemos a seres queríos superando la gafura o, lo que ye peor, que doliosamente nun fueron a superala.

Nesti momentu nun hai xera más importante que combatir el COVID, d'ehí que sofitemos y valoremos el llabor del Gobiernu d'Asturies y de toles fuerces polítiques y sociales nesti tarrén. La so implicación, compromisu y dedicación nun almite duldes. La sociedá asturiana tamién ye consciente de lo que nos xugamos y del enorme esfuerzu de les autoridaes nel enfotu de superación d'una crisis sanitaria ensin precedentes. Otramente, esta sociedá, hai que dicilo al alto la lleva, enxamás va escaecer la xera desendolcada por sectores clave que, como'l sanitariu, el docente y los servidores públicos, ficiéron y siguen haciendo posible que miremos al futuru cola convicción de qu'Asturies, como fexo siempres, tamién sabrá salir agora alantre.

Los nuevos miembros de l'Academia

La situación ye llaceriosa, pero nós nun vamos danos, les asturianos y los asturianos nun van dase, l'Academia nun va dase... Poro, quiximos facer esti actu, de xuru más cenciellu que davezu, pero cola solemnidad que les nuses lletres merecen. Y tamién cola alegría por asitiar na Academia a dos persones d'un incuestionable valir.

Falamos, per un llau, de **Xandru Martino Ruz** qu'acaba de ser nomáu miembru correspondiente de la institución y que, como se dixo, axunta una bayura de méritos esceicionales como escritor, como investigador, como entamador de proyeutos culturales y como anovador de la llingua na so rellación coles actuales teunoloxíes de la comunicación. **L'encontu que representa pa l'Academia una figura d'esti calter ye enorme, como lo ye tamién la emoción cola que lu acoyemos.**

D'otru llau, allúgase ente nós, como nuevu miembru d'honor, una persona pola que sentimos una fonda admiración y apreciu, la periodista **Pilar Rubiera Alonso**. Pilar, n'efeutu, ye la meyor amuesa d'un facer periodísticu carauterizáu pola veracidá y el rigor. D'esti mou, a lo llargo de décadas foi, y sigue siendo, la referencia informativa nel ámbitu de la cultura asturiana. **La so voz rescampla a lo llargo'l tiempu con un enclín oxetivu, independiente, feminista...** La llingua asturiana beneficióse d'esti enclín y l'Academia de la Llingua Asturiana siempre tuvo nella'l meyor encontu pa proyeutar socialmente'l so mensax.

Correspuende, entós, felicitar daveres a estos nuevos miembros de la institución y facémoslo, amás, agradeciendo les sos pallabres polo que representen d'aliendu y sofitu pa la llingua y la cultura d'Asturies.

El llabor de l'Academia a lo llargo del últimu añu

Ye cierto, per otru llau, que'l llabor de l'Academia viose, lóxicamente, afectáu poles circunstancies d'estos meses caberos. Asina, nun se pudieron llevar alantre aiciones tan emblemátiques como la Universidá Asturiana de Branu (UABRA) o les Xornaes Internacionales d'Estudiu. Pero tamién ye cierto qu'otres importantes iniciatives institucionales pudieron facese efeutives. Referímonos, por exemplu, a los trabayos caberos del Diccionariu Etimolóxicu de la Llingua Asturiana de García Arias, espublizáu en coedición cola Universidá d'Uviéu y qu'esperamos ver peracabáu a lo cabero'l branu. L'Academia tamién asoleyó los números correspondientes de "Lletres Asturianas", la revista científica de nueso na que se recueyen aportaciones filolóxicques de calter internacional y de primer nivel. Dientro d'esti mesmu ámbitu, tamién siguieron espublizándose les revistes "Cultures. Revista Asturiana de Cultura" y "Ciencies. Cartafueyos de Ciencia y Teunoloxía". Arriendes d'ello, TermAst (el centru encargáu de la coordinación xeneral de les xeres terminolóxicques n'asturianu) siguió enanchando les sos aportaciones nel tarrén lexicográficu. Tamién vieron la lluz distintos volúmenes en rellación con coleiciones como "Los Llibros d'Entrambauguas" o "Llibrería Llingüística".

Pero prestaríanos falar, mui en particular, de dous proyectos que nos abultan estratéxicos dafeito dende úa perspectiva cultural, referidos os dous al territoriu más occidental d'Asturias: el Diccionario Eonaniego y el Estudio Sociollingüístico del Navia-Eo. Nel que ten que ver col primeiru, podemos dicir qu'hai un importante trabayu preliminar adelantao qu'ha facilitar estraordinariamente esta xeira; y, en conto al segundu, cuntamos xa con un diseñu téunicu que vai permitir llograr datos definitivos este mesmu ano.

No que cinca a la función tutelar y en rellación cola política llingüística, a lo llargo d'esti tiempu l'Academia caltuvo aconceyamientos, regulares y granibles, col Gobiernu del Principáu d'Asturies y tamién, al máximu nivel, con representantes de los grupos políticos FSA-PSOE, PP, Podemos, Cs, IX y

Foro-Asturies. En tolos casos nun clima de respetu y de diálogu francu qu'agradecemos y que ye'l que necesita la dignificación de la llingua asturiana.

Les oportunidaes pa la llingua

Falábemos enantes d'una situación abegosa y con una esmolición sanitaria que tolo arrodiá. Pero mesmamente en situaciones como la descrita la vida social sigue calteniéndose y, de fechu, con nueves oportunidaes pa la dignificación d'un patrimoniu llingüísticu, de xuru singular, como ye'l que representa l'asturianu y l'eonaviegu, la fala eonaviega.

Y queremos facer referencia, nesti sen, a dos fechos d'una importancia cimera dende'l puntu de vista simbólicu y pola so trascendencia política. El primeru vien representáu pola iniciativa parllamentaria, aprobada'l 11 de marzu pasáu, pol Congresu de los Diputaos d'España na que s'encamienta al gobiernu d'Asturies que faiga vidable la previsión constitucional d'oficialidá de les llingües d'Asturies. El segundu ye la sentencia del Tribunal Constitucional de 18 de marzu en rellación col usu del asturianu na Xunta Xeneral del Principáu, non tanto porque afita la constitucionalidá de la norma parllamentaria, sinón porque amuesa, una vegada más, que **l'usu efeutivu y oficial de la llingua namái pue garantizase pente medies d'una reforma estatutaria qu'asina lo recueya.**

Tamos, dende llueu, énte dos acontecimientos que se xeneren fuera d'Asturies y que, xustamente por eso, algamen una gran relevancia: la realidá sociollingüística asturiana y la so concreción normativa son oxetu de fondu interés per parte d'instancies hasta agora alloñaes de la conocencia de la peculiar situación xurídica de les llingües d'Asturies.

Y ye que **lo que se fai equí nun tien l'encax constitucional nin ye homologable a la solución algamada poles ciudadaníes gallega, vasca, navarra, catalana, valenciana, balear o aranesa.**

Y ello tien que danos qué pensar: nun ye posible que toos tean enquivocaos y nós non. Asturias nun meyoró, nin social nin económicamente, por nun valorar con procuru la nuesa riqueza llingüística a lo llargo de los caberos cuarenta años. Ye irracional dir a la escontra d'esa realidá y **ye insostenible pretender xustificar que nes otres comunidaes bilingües sí se tien que cumplir la Constitución y n'Asturies non.**

Afortunadamente les coses tán agora más clares ente nós. Foi necesariu un esfuerzu de cuasi mediu sieglu, pero inda tamos a tiempu de salvar una llingua y una cultura milenaries que nos pertenecen a nós, pero tamién a la humanidá entera. Y tenemos que facelo con xenerosidá, ensin esclusiones y afitando l'alcuertu ente la sociedá asturiana representada nel parllamentu d'Asturies, na Xunta Xeneral.

Sabemos qu'hai anguaño una amplia mayoría parllamentaria favoratible a la oficialidá, reflexu de la mayoría social, pero **l'Academia tamién persabe que'l meyor futuru pa la llingua esixe los mayores consensos y la necesidá de que naide que sienta a Asturias quede al marxe de los pautos**. La llingua, venimos diciéndolo y dizlo la hestoria, nun ye n'esclusiva de nenguna opción política, sinón de tolos asturianos y asturianas que fueron faciéndola y calteniéndola a lo llargo xeneraciones hasta güei.

Equí, festexando esti “*Día de les Lletres Asturianas*”, tenemos una granible representación política, social y cultural d'Asturies. **L'Academia pídevos, en nome del pueblu asturianu, que faléis ente vós, agora, ensin más perda de tiempu, sobre la oficialidá qu'Asturies, constitucionalmente, demanda y necesita.**

Ye esta una oportunidá que nun podemos dexar de llau. Enxamás díbemos perdonanos, enxamás diben perdonanos, dexar a los nuestos fíos y nietos ensin esi patrimoniu cimero que ye la llingua y la cultura de nueso; en definitiva, l'alma d'Asturies.

L'Academia de la Llingua Asturiana, acordies cola so función tutelar, lleva tola so existencia reflexonando sobre'l marcu xurídicu d'oficialización del asturianu. Sabemos cómo formulalu, qué estructura organizativa se requier, qué fases de puesta en práutica se necesiten, qué inversión habría que facer y cuánto d'ello podría revertir social y económicamente. Tamos a la vuesa disposición. Tamos a la vuesa disposición, si lo xulgáis necesario.

Amigues y amigos: esti tien que ser l'últimu “*Día de les Lletres Asturianas*” ensin oficialidá. **Dientro d'un añu tenemos que tar equí, otra vuelta, festexando tar llibres de la pandemia y cola llibertá llingüística qu'afita una oficialidá llograda ente toes y toos.**

Muitas gracias.

Feliz Día das Lletras Asturianas

Feliz Día de les Lletres Asturianas

XOSÉ ANTÓN GONZÁLEZ RIAÑO

N'Uviéu, a 7 días andaos del mes de mayu de 2021